

LBRIS

We know
books

ANDREI CARPENEANU

ÎNCHINĂTORII

**sau note despre călătoria sufletului
de la nadir la zenit**

îndepărtată, deși automobilul zbura pe șoseaua goală de parcă nici n-ar mai fi atins pământul. Câmpul abia dacă se mai zărea, cufundat în lumina orbitoare a răsăritului, la fel și copacii răzleți de pe marginea drumului, iar treptat, întreg tabloul dimineții începuse să dispară, topit în magma strălucitoare a astrului ce se revărsa necruțător peste pământ, ștergând orice contur, suspendând spațiul într-o explozie de lumină. În ciuda oboselii, Ștefan ar fi vrut să-și acopere ochii cu palmele, căci pleoapele nu erau de ajuns, însă lumina prea puternică îi făcuse pielea, oasele, carnea transparente. Explozia cauciucului zguduise mașina și o dezechilibrase pentru o clipă, însă acum totul părea că revenise la normal, vehiculul reluându-și zborul neînduplecat către linia orizontului. Ștefan simțise și el Big Bang-ul, însă nu se îngrijorase și se abandonase în cele din urmă luminii, care izvoră de pretutindeni și căreia nicio ființă muritoare nu i se putea împotrivi.

CUPRINS

Închinătorii sau note despre călătoria sufletului de la nadir la zenit	5
Fecioara din iederă	31
Pribeagul	93
Sfântul	171
The Big Bang Theory	179

RAO Distribuție

Str. Bărgăului nr. 9-11, sector 1, București, România

www.raobooks.com

www.rao.ro

ANDREI CARPENEANU

Închinătorii

sau note despre călătoria sufletului de la nadir la zenit

Toate drepturile rezervate

© RAO Distribuție, 2021

Pentru prezenta ediție

2021

ISBN 978-606-006-346-9

ÎNCHINĂTORII

sau note despre călătoria sufletului de la nadir la zenit

I

Se înserase, iar strălucirea boltei pălise dintr-odată, fără ca nimeni să bage de seamă. Nisipul alb al plajei abia se mai ghicea, la câțiva pași de terasa îmbâcsită de nori stăruitori de tutun, unde se îngrămădeau, umăr la umăr, grupuri gălăgioase de greci, ruși și români. Marea fusese liniștită pe timpul zilei, iar acum încremenise de-a binelea și, netulburată de vreun fior al vântului, se topise discret în infinitul tot mai întunecat al cerului.

La una din mesele centrale ale terasei tocmai venise felul principal de mâncare, iar cei cinci români care se tolăniseră în fotoliile comode din răchită, tapițate cu pluș albastru, țipau către chelneri instrucțiuni vesele. Purtate de mâini sigure și descriind orbite grațioase și precise, platourile cu midii, coaste de miel caramelizate,

creveți și calamari umpluți cu brânză feta aterizaseră dinaintea mesenilor. Discuțiile erau aprinse, iar picolii nu mai pridideau să toarne vinul alb și apa minerală în paharele înalte, ușor brumate, care se goleau din câteva sorbituri.

„Iorgule, părinte, nu se poate să ne apucăm așa, binecuvântează întâi masa!“, zbierase mucalit Laurențiu Lăcusteanu, latifundiarul din Ialomița, ciocnind repetat, cu prefăcută mânie, piciorul paharului de buza farfuriei unde așteptau neîncepuți, aburind, creveții saganaki.

Mânat și de uralele aprobatoare ale celorlalți, Iorgu Iancovescu se ridicase, rușinat, roșu în obraji, cu genunchii moi din pricina oboselii și a paharelor de Athiri pe care le băuse pe nerăsuflăte, dar zâmbind cu seninătatea și mărinimia unui sfânt în viață către păcătoșii a căror îndreptare a luat-o asupra-și. „Hristoase Dumnezeule, binecuvântează mâncarea și băutura robilor tăi, că sfânt ești totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilooor.“

„Băi, Tudore, nici acum nu tăceți...!“, se răstise cu gând de mare cucernicie Lăcusteanu către profesorul de istorie, care depăna actorului, de când se așezaseră la masă, povestea turnului bizantin aflat în vecinătate, paznicul neclintit al portului din Ouranoupoli.

„Gata, șefu’! am tăcut. Valentin, îți explic după...“

Cel de-al cincilea, Damian, îi privea aparent detașat și începuse să mănânce fără grabă, deși era la fel de înformat ca toți ceilalți. Ridicase paharul odată cu ei, însă urările sale abia se auziseră printre strigătele voioase ale convivilor. Îl examina discret pe actor încă de dimineață, când se strânseseră la punctul de unde se convenise începerea călătoriei. Desigur, Damian îl văzuse, de-a

lungul timpului, în reclamele care rulau la televizor, unde era omniprezent, fie că făcea publicitate unei mărci de bere, pastilelor antistres sau saltelelor Dormeo. Știa că în trecut jucase și în filme, că e distribuit la Nottara și la Bulandra, însă nu avusese niciodată ocazia să îl vadă pe scenă, darămite să îl cunoască personal.

„Dragilor, suntem în grafic! Toate au ieșit ca la carte. Paharele sus, încă o dată! Pentru călătoria noastră!“

„Padre, îți mulțumim! Noroc! Să ne fie cu folos.“

„Laurențiu, îți mulțumesc și eu. Iar toți ceilalți sunt la fel de recunoscători...“

„Iorgule, te rog, nu mai pomeni... Să ne fie nouă cu folos, asta contează!“, repetase Lăcusteanu, ridicând cu ceremonie paharul, bucuros că părintele amintise tuturor că el achitase combustibilul, cazarea și alimentele pe care urmau să le ofere călugărilor de pe Munte. „O sponsorizare“, zâmbise cu tâlc atunci când discutase cu părintele detaliile organizatorice ale pelerinajului. „Roagă-i și pe ceilalți să accepte, știi că e cu toată inima...“

A doua zi, odată ieșiți în larg, la bordul ambarcațiunii rapide Mikra Agia Anna, bucuroși că scăpaseră de vânzoleala de la imbarcare și se descotorosiseră de greutatea bagajelor, pe care le aruncaseră într-un rastel special amenajat în cabina navei, se cățăraseră cu toții pe puntea etajată, de unde privirea putea scruta nestingherită nemărginirea întinderii de apă. Sentimentul de eliberare dat de orizontul larg, de vântul care le umplea pieptul, de sprinteneala vasului, ce despica fără efort valurile, făcuse ca obișnuitele glume de călătorie să amuțească. Și dacă până atunci căutaseră cu voluptate compania celorlalți, fiecare se zăvorâse acum în sinea lui, singur

cu propriile gânduri, cercetând cu inima splendorile pe care le dezvăluia acel ținut.

Ajunși la Dafni, ocupați cu debarcarea și transportul bagajelor, se scuturaseră de vraja care îi înălțuise, însă odată cu începerea urcușului către Kareia, în microbuzul cu însemnele statului monastic Athos, spiritul acelor locuri îi fermecase din nou, pe nesimțite.

Văzând coastele împădurite și înălțimile Athosului, ceva se mișcase în ei, însă mugurii acelei înnoiri rodeau diferit sau se uscau, după cum le erau inimile. Cei care veniseră pregătiți începeau să vadă că adevăratul rost al călătoriei, ascuns atât de bine de ei înșiși sub mantia tuturor zădărniciilor, era, de fapt, fuga deznădăduită a sufletului în întâmpinarea Muntelui. Sentimentul de care erau cuprinși era crud și fără contur, diafan, asemenea urmei lăsate în văzduh de zborul unui fluture alb, atât de greu de înțeles, pe cât era de răscolitor, de neliniștitor și de necesar, căci știai că înseamnă, de fapt, începutul noii tale vieți, însă de fiecare dată când încercai să îl fixezi cu ochii minții, el zbura și se făcea nevăzut, întocmai ca un fir de păpădie pe care vrei să îl prinzi în căușul palmei, zbura pentru a se ascunde printre celelalte scântei de mister din care urmau să se nască, la timpul lor, marile revelații.

Lăcusteanu părea că încearcă să reziste tăcerii care se lăsase printre tovarășii săi de drum. „Valentine, mai imită-l pe Octavian Sava! Zi ceva ca el! Ne-ai rupt prima dată, am crezut că mor de răs... ăăă, Dumnezeu să-l ierte! A fost mare, nu se mai naște altu' la fel.“

„Chiar așa, măi frate“, se foise Tudor, „tăcerea voastră devine dubioasă. Sigur nu v-ați pus în minte să

rămâneți pe-aici?“, răsese cu zgomot profesorul, dar gluma sa, o searbădă și deznădăduită forțare de a fi acceptat în gașcă, nu fusese băgată în seamă nici măcar de Lăcusteanu.

„Vă zic eu una cu Octavian Sava“, se băgase în vorbă șoferul român al microbuzului, olteanul cu vorba bolovănoasă a oamenilor de la țară, căruia cei aproape douăzeci de ani petrecuți pe Munte nu-i alteraseră accentul, cu toate că acum vorbea perfect grecește. „Ce făcea Sava când nu asculta muzică?“

„E veche, nea Culiță, lasă...“, răspunsese în silă Valentin, doar-doar îi va curma avântul.

„Ei, ce făcea?“, continuase vesel Culiță, fără să deznădăjduiască.

„Derula, aia făcea. Derula! Cât mai avem până la Vatopedu? Că ne-am rupt oasele pe șleaurile astea.“

„Cam juma' de oră, după ce trecem de curba din dreptu' steiului ăl mare.“ Rotunjea vocalele, iar cuvintele se rostogoleau greoaie. Vocea îi redevenise scăzută și vobirea mecanică, la fel ca a unui ghid profesionist. Actorul îl necăjise, furându-i satisfacția de a-i înveseli pe domnii de la București, cufundați iarăși în contemplarea peisajului, e drept, foarte frumos, dar atât de familiar lui, încât se învățase să nu-l mai bage în seamă. Pentru Culiță, itinerarul era compus doar din repere rutiere, porțiuni de asfalt sau macadam, curbe mai largi sau foarte strânse. Fusese și el odinioară asemenea lor, atent la orice adiere, mirat de descreșterea luminii sau de sporirea ei, aparent fără o cauză vizibilă, mut de uimire în fața străduinței pustnicilor de a-și cățăra chiliile pe cele mai ametoare creste, sălașe care păreau mai degrabă cuiburi așternute

de păsările cerului decât adăposturi durate de mână omenească. Pentru el, vraja acelor locuri dispăruse, nu mai considera o minune faptul că pe înălțimi vremea se poate schimba brusc, iar norii pot fura strălucirea soarelui într-o clipită. Îi cunoscuse și pe sihaștri, cu bune și cu rele, și nu și-i mai închipuia ca în reveriile copilăriei, chipuri împrumutate de la sfinții din icoanele de pe pereții casei părintești. Cunoștea câți bandiți își aflaseră limanul acolo, aciuându-se la cele mai izolate ocine mănăstirești, pentru a fugi de blestemățile săvârșite acasă. Respecta Muntele și avea frică de Dumnezeu, dar sufletul i se împietrise, cerul nu-i mai vorbea, ca atunci când sosise acolo, cu nădejdea de a câștiga barem cât să-și poată ține la școală gemenii. Acum bani avea, dar pierduse credința aceea vie, palpabilă, imediată, care-i ținuse odinioară sufletul deschis la toate șaptele Proniei.

II

În chilia aflată la miazănoapte de turnul clopotniță al mănăstirii Vatopedu, Valentin ingenunchease, cu fruntea sprijinită de o copie a cadrei Maicii Domnului Paramythía, una dintre cele șapte icoane făcătoare de minuni ale vestitului lăcaș de închinare, ținută în mâini cu evlavie de părintele Chiril, care se ruga în liniște, cu ochii închiși și îl lăsa pe actor să își ușureze inima, în timp ce a lui se umplea de amărăciune.

„Părinte Chiril, ai avut impresia vreodată că totul se prăbușește, nu în jurul tău, ci înlăuntrul tău? Rabdă-mă, știu, am băut mult azi, aveam trac înainte de a sosi la tine, dacă îți închipui! Ai simțit, părinte, că tot ce ai însemnat cândva pentru tine s-a dezagregat, dintr-odată și pe vecie?... Și nu te mai poți întoarce, nu mai poți repara nimic. Nu există niciun loc sigur unde să îți mai sprijini gândurile atunci când ești obosit, atunci când te-ai săturat, atunci când nu mai poți continua. Viața mea nu a avut, de fapt, nicio semnificație și nicio valoare dincolo de iluziile pe care le-am urzit eu însumi, timp de 40 de ani. Talent? Vax. Faimă? Nimeni nu a dat în realitate două parale pe mine. Sunt marioneta propriilor iluzii! *Smoke and mirrors!* Uite, nici măcar acum, în ceasul de pe urmă, nu pot spune ceva cu adevărat autentic, ceva care să rămână, să facă istorie, despre care să se vorbească și peste douăzeci, și peste o sută de ani! Am jucat numai roluri mici și, de fapt, mă jucam pe mine, îmi jucam neputința, fricile, jucam invidia care mă rodea atunci când îi priveam pe alții, pe aceia cu adevărat talentați. Măcar atât înțelegeam! Cât de talentați sunt cei mai buni dintre colegii mei, cât de natural joacă personajele cele mai complexe, indivizii cei mai problematici, cât de repede învață, iar eu... eu nu pot fi decât un căcănar de mâna a treia, nici măcar o jigodie adevărată nu pot să fiu. Nici asta nu-mi iese. Am încercat, nici asta nu-mi iese. Sunt prea moale, nu sensibil, dacă aș fi fost sensibil, m-ar fi ajutat în munca mea. Doar un căcănar care a avut odată puțin noroc. Iartă-mă părinte, sunt beat. Nici dacă aș încerca să-mi iau zilele nu aș reuși, precis aș da greș. La asta mă pricep cel mai bine.“

„Băiete, nu mai vorbi asemenea sminteli. Viața nu-i a ta, ca să ți-o iei singur. Mă bucur totuși că ai început să te uiți în suflet, că ești aspru cu tine însuși. Este primul pas în lupta cu potrivnicul. Însă cel mai greu e să lași cu totul în urmă omul vechi, orgoliul, patimile și toate deșertăciunile, care îți răpesc liniștea și te îndepartează de calea omului drept. Nu te mai zbuciuma pentru lucrurile de nimic ale vieții.“

Părintele Chiril își dădea seama că severitatea predicii începe să îl sâcăie pe actor, iar acesta este pe cale să uite intențiile evlavioase care-l purtaseră acolo și să se răzvrătească.

„Valentin, uită-te la mâinile tale și spune-mi ce vezi, descrie-mi obiect cu obiect. Nu, nu te uita în palmă, nu sunt chiromant.“

Văzând că actorul își cercetează mâinile fără să înțeleagă nimic, continuase tot el, privind-l drept în ochi.

„Pe mâna stângă porți inelul căsătoriei, care simbolizează uniunea pe viață dintre tine și soția ta. Însă de când jurămintele voastre au devenit o povară? De asemenea, la încheietura mâinii stângi porți un ceas, legătura ta pe viață cu timpul. Pe mâna dreaptă văd inelul Ordinului din care faci parte, căruia, de asemenea, i-ai jurat credință pe veci. Nu te codi, știu despre lucrurile acestea. Tot pe mâna dreaptă văd o brățară de aur, de care atâna mai multe amulete. Aș putea interpreta că aceasta e legătura ta cu lucrurile materiale, deși se pot face mai multe analogii.“

„Am fost nebun să caut mângâiere la tine, părinte? Înțelegere și puțină mângâiere?“

„Cunoști atâtea limitări și apăsări sufletești câte legături ai pe mâini. Și am pomenit doar cătușele care sunt la vedere... Cum poți aștepta să ai o viață senină cu atâtea pietre de moară de gâtul tău?“

„Lucrurile acestea le știam și eu, părinte. Pe tine te-am căutat să mi le deslușești pe cele ascunse mie. Să mă călăuzești, să mă vindec de disperarea mea.“

„Ce vrei tu de la mine, de fapt, Valentin? Duhovnicul nu poate împărți rețete miraculoase. Însăși dorința de schimbare a credinciosului trebuie să fie atât de mare, încât acesta să se găsească gol, lepădat de sine, ca în ceasul morții, da, ca și când ar aștepta acum judecata în fața Tronului lui Hristos. Abia atunci poți spera ca Domnul să își facă salaș în inima ta.“

„Gol sunt, părinte. Lipsit de speranță, părăsit de prieteni. Viața mea e o glumă proastă. Nimeni nu merită să trăiască așa. Asta m-a adus la Munte. Ultima speranță mi-am pus-o în această călătorie. Nu-mi spune că am greșit, că am bătut la o poartă care nu se va deschide niciodată...“

„De venit, ai venit. Însă de smerit, nu te-ai smerit. Rămâi aici pentru câteva zile. Postește, roagă-te și mă voi ruga cu tine, clipă de clipă. Rabdă, și Dumnezeu te va găsi. Dumnezeu nu dezamăgește pe nimeni.“

„Să mă ierți, părinte, însă am să merg mai departe. Am să caut mai departe. Și poate voi afla pe cineva care o să vorbească aceeași limbă cu mine. Care să nu fie atât de aspru și să mă primească întocmai ca pe un fiu.“

„Caută, Valentin. Căutarea nu poate face rău, atunci când cauți în direcția cea bună. De primit, ai fost primit ca un fiu, fiul rătăcit, cel mai iubit dintre fii. Însă

tu nu cauți duhovnicul care să îți lumineze cuvântul Domnului, un ghid pentru cele nepieritoare, ci doar un prieten, un sprijin lumesc. Pe cineva care să-ți oblojească orgoliul rănit și să-ți redea încrederea, pentru ca să poți continua, să poți merge pe aceeași cale aleasă mai demult. O cale greșită.“

„Mă duc, părinte. Ceilalți se întreabă probabil unde am dispărut atâta vreme. Merg să-i întâlnesc“, mai spusese actorul, împleticindu-se până la ieșire, cu dârzenia împricinatului căruia i s-a făcut o strâmbătate, iar acum își caută dreptatea în altă parte.

„Mergi, Valentin“, șoptise Chiril, făcând cruce în urma sa. „Înger bun! și Dumnezeu să-ți fie aproape, căci lacrimile mele te vor urma.“

III

Călătoria către schitul Lacu li se păruse cea mai canecoioasă. Suspensiile microbuzului trosneau îngrozitor ori de câte ori Culiță nu putea ocoli gropile din drumul desfundat de ploile din acea săptămână și arat de cauciucurile monstruoase ale jeepurilor mănăstirești. Fiecare curbă le reamintea pasagerilor ce aproape pot fi de o catastrofă, atunci când mașina se apleca amenințator peste marginea drumului îngust cât o potecă mai răsărită, iar prăpastia se căsca la doar câteva palme de ei. Fascinația copleșitoare a piscurilor singuraticе și nepăsătoare, a văilor tainice care se

ghiceau decupate în trupul pădurilor nesfârșite, a norilor înghețați de evuri deasupra abisurilor, precum și spaima păstrată mereu vie de vecinătatea cu pantele amețitoare care se rostogoleau chiar sub drumeagul nesigur, acel amestec paradoxal și hipnotic de sentimente, îi ținea pe călători cu frunțile lipite de geamul microbuzului, incapabili să rostească vreun cuvânt.

Numai Culiță era senin, ca un adevărat om al muntelui. Învățase lecția, acum își vedea doar de condus. Adăuga uneori, însă fără să mai deranjeze pe nimeni, cu voce stăpânită, detalii cu privire la traseu, amănunte cu privire la clima acelor locuri, la particularitățile reliefului. O singură dată a adus vorba și de o întâmplare mai puțin obișnuită, petrecută lângă schitul Lacu în primii ani ai șederii sale pe Munte. Un coleg grec, care tocmai plecase cu un grup de pelerini de la schit, în primele ore ale dimineții, după ce se închinaseră încă o dată la icoana Maicii Domnului Lacuschitiotisa, îi povestise cutremurat cum ațipise la volan, din pricina oboselii. Se trezise apoi brusc, zguduit de hurducăielile drumului, tocmai când autocarul era gata să decoleze către una din stâncile singuraticе care plutea atât de aproape de marginea drumului, că aveai sentimentul că o poți atinge cu mâna. Nu apucase să schițeze nicio mișcare, paralizat de frică, însă chiar atunci apăruse în fața mașinii o concentrare ireală de lumină albă, în miezul căreia a distins chipul îngeresc al unei femei, care părea că îl mustră din priviri pentru neatenția sa. Motorul își scăzuse turația, iar mașina revenise ca prin minune pe drumeagul ciuruit de gropi, rulând cu o viteză mult mai mică decât înainte. Turiștii nici măcar nu se treziseră,